

τὴν Ἀλεξανδρινὴ ἐποχὴ. Ἀπὸ τότε οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ξέπεφταν στὴν ἐθνικὴ τους ζωὴ, ὅσο πειδὸ ψεύ-
τες καὶ πειδὸ ἀνῆθικοι καὶ πειδὸ φτωχοί, ὅσο πειδὸ μικροκαρδοὶ καὶ
ἀγράμματοι καὶ μικρόμυαλοι, ὅσο πειδὸ μικρόκαρδοι καὶ
κατὰ σκελετοὺς κατὰντούσαν, τόσο καὶ περιφρο-
νοῦσαν τὴ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς τους καὶ καρπονόν-
τουσαν στὴ δοξασμένη, μὰ περασμένη, γλῶσσα τοῦ
Περικλῆ καὶ τοῦ Πλάτωνα. Ἐδειχναν μ' αὐτὸ πῶς
δὲν εἶταν ἀξιοὶ νὰ ζήσουν ἀνεξάρτητοι καὶ αὐτὸ πῶς
φάνερωναν τὰ καμώματά τους, τὸ ἐπικύρωσε σύν-
τομα ἡ Ρωμαϊκὴ κατὰχρησις. Κ' ἐγιναν δούλοι
στοὺς Ρωμαίους οἱ Ἕλληνες. Δὲν ἐπέθανε ὅμως τε-
λειωτικὰ τὸ ἔθνος, πρῶτο γινεὶ δὲν τὸ θέλησαν οἱ
Ρωμαῖοι καὶ δεύτερο, γιατί θὰ ὑπάρχανε στὶς πολ-
λὲς σάπιες ἀνάμεσά καὶ γερεὶς καρδιές. Κ' ἔκανε νὰ
σηκώσῃ πάλι τὸ κεφάλι μὲ σύμβολο τὸ δικέφαλο
ἄχτο. Καὶ βγήκαν Ἀέοντες Ἰσαυροὶ καὶ Κωσταν-
τῖνοι νὰ τὸ σπρώξουν σὲ καινούρια ζωὴ. Μὰ δὲν
ἄφησε ὁ κακὸς τῆς Ἑλλάδος δαίμονας (γιὰ νὰ ἐκ-
φραστῶ σύμφωνα μὲ τὸ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ
ἀγαθὸς τῆς Ἑλλάδος δαίμων πού μᾶς κοπανίζει
ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οἱ Κανελίδηδες κ' οἱ Γιάν-
ναροι).

Δὲν ἄφησαν οἱ δασκάλοι κ' οἱ παπᾶδες, κολλη-
μένοι σὲ στραβοὺς τύπους καὶ συναξάρια καὶ σὲ θεό-
στραβὴ γλῶσσα. Κι ἀποδοῦλιαζαν τὸ ἔθνος μας.
Τουρκοπατήθηκε ὅλη πέρα πέρα ἡ ἑλληνικὴ γῆ.
Εἰν' ἀνάγκη νὰ καθήσω νὰ λέω τὰ βέβαια πού
πέρασαν στὸν Τόρκο ἀποκάτου οἱ γονιοὶ μας καὶ
πού τὰ ξέρομε ὅλοι μας; Τάφινω κ' ἔρχομαι στὴ
νέα Ἑλλάδα, πού μὲ τῆς λευτεριᾶς τὰ φτερά ξε-
πετάχτηκε καὶ πάλι στὸ φῶς ἀπὸ τὰ λίγα εὐγενικά
στήθια, ὅπου κρυφοῦσε. Εἶχαν μείνει πολλὰ βλα-
στάρια τοῦ ἔθνους ἀπείραχτα ἀπὸ τὸ φαρμάκι τοῦ
δασκαλισμοῦ καὶ αὐτὰ μπολιασμένα καὶ μὲ νέο αἷμα
στάθηκαν ἄρκετὰ νὰ ξαναγεννήσουν τὴν Ἑλλάδα.
Τὸ σαρὰκι ὅμως τοῦ δασκαλισμοῦ, καὶ αὐτὸ δὲν εἶχε
φορῆσει πᾶνἀθεμά το καὶ νὰ σου καινούριοι σκολα-
στικοὶ καὶ σοφολογιώτατοι παίρνοντας στὰ χέρια
τοὺς τὸ ξαναγεννημένο ἔθνος προσπαθοῦν νὰ τὸ
ντύσουν σὰν τὴν καλιακούδα τοῦ μύθου, νὰ τὸ
μπλαστρώσουν μὲ ἀττικὲς γραμματικές, νὰ τοῦ ρι-
νίσουν καὶ νὰ τοῦ παστώσουν τὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ
ψιλήνῃ τάχατες καὶ νὰ ὁμορφύνῃ ἡ φωνή του. Αὐτὴ
εἶναι ἡ εἰκόνα πού παρουσιάζει ἡ νέα Ἑλλάδα.

Θὰ πετύχουν στὸ ἔργο τους οἱ σοφολογιώτατοι;
Νὰ μὴν τὸ δώσῃ ὁ Θεός. Δικααρτυρήθηκε καὶ δια-

μαρτύρεται τοῦ ἔθνους ἡ καρδιά, πού τὴν ἐλευθέρη
ζωὴ διψάει. Τὰ τραγούδια πού τραγοῦδῃς στὸν
καιρὸ τῆς σκλαβιάς καὶ πού δὲν ἔπαψε ὡς τὰ σή-
μερα νὰ τραγοῦδᾷ, δείχνουνε ποιά ζωὴ λαχταρεῖ
ὁ λαὸς αὐτός καὶ ποιά γλῶσσα παρασταίνει τὴ
λαχτάρα του. Ἡ γλῶσσα τοῦ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ τοῦ
γίνῃ καὶ ὄργανο πολιτισμοῦ, τοῦ νοῦ του ἡ ἔκφραση,
μόλις πού θέλησε νὰ ζήσει ἀνεξάρτητος. Δὲν ἄφη-
σαν οἱ σκουριασμένες ιδέες νὰ γίνῃ ἔτσι τὸ πρᾶμα,
γιατ' εἶταν ἄγουρος, φαίνεται, γιὰ τὴ λευτεριά ὁ
λαὸς μας. Ὁ νοῦς τοῦ εἶταν κοιμισμένος ἀπὸ τὴν
ἀμάθεια, ἡ καρδιά τοῦ ὄχι ὀλότεια ξεσκαλωμένη
ἀπὸ τοῦ χαλασμοῦ τὰ σκουλήκια. Γιὰ τοὺς δασκά-
λους τοῦ ἔπαμε. Κ' οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ, αὐτοὶ πού
ἔπρεπε νὰ τὸν ξαναβαφτίσουν στῆς ἀληθινῆς ζωῆς
τὴν κολυμπήθρα, νὰ τοῦ βγάλουν τὰ κουρέλια τῆς
σκλαβιάς καὶ νὰ τοῦ φωτίσουν νοῦ καὶ καρδιά, νὰ
τοῦ δώσουν ἀξία κ' ὕστερα φρόνημα καὶ περηφάνια,
πειδὴ στραβοὶ αὐτοὶ καὶ δασκαλοθρεμμένοι καὶ ἀνί-
κανοι, ὅπως λέει ὁ Ὀμηρος, νοήσαι ἅμα πρόσω καὶ
ὀπίσω, ἐπίασαν καὶ πολεμοῦν κ' ἰδρώνουν νὰ τὸν
σπρώξουν πίσω πάλι στῆς σκλαβιάς τὰ λημέρια.

Εἰκόνα ζοφερή, πού ὡς τὰ σήμερα στέκει μπρὸς
στὰ μάτια μας. Συχωρεμένοι νῆνε κ' οἱ περασμένοι
κ' οἱ τωρινοὶ τῆς ἐργάτης, γιατί δὲν ξέρουν τί
κάνουν.

Καλὴ μας μοῖρα ὅμως, δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τοῦ
Ζήνου καὶ τοῦ Κορυάου τὰ χρόνια ὡς τοῦ Καταρ-
τζί καὶ ἀπὸ τοῦ Καταρτζί ὡς τὰ σήμερα καὶ ἀν-
θρώποι φωτισμένοι, ἀνθρώποι ζωντανοὶ καὶ πατρι-
ῶτες, πού κήρυξαν τὴν ἀλήθεια μὲ τὸ δικό του
καθένης τρόπο, καὶ σ' ἄλλους κλάδους τῆς ἐθνικῆς
ζωῆς καὶ στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας. Ποιὸς μὲ τρα-
γούδια, ποιὸς μὲ πράξη, ποιὸς μὲ πεζογραφήματα
καὶ ποιὸς μὲ συζήτηση ἐπιστημονικὴ. Τὰ αἰσθημα-
τά τους εἶναι ζυγγραφισμένα στὸ διάλογο πού φιλο-
τέχνησε ὁ ποιητὴς μας ὁ ἀθάνατος, ὁ Σολωμός.
«Μοῦ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου» (λέει ὁ Ποιητὴς στὸ τέ-
λος)· οἱ δικοὶ μας χύνουν τὸ αἷμα τους ἀποκάτου
ἀπὸ τὸ σταυρὸ, γιὰ νὰ μᾶς κάμουν ἐλευθέρους, καὶ
τοῦτος (ὁ Σοφολογιώτατος) καὶ ὅσοι τοῦ ὁμοιάζουν
πολεμοῦν γι' ἀνταμοιβή, νὰ τοὺς σηκώσουν τὴ
γλῶσσα. Καὶ ἤθελα νὰ ξέρω, οἱ καλοὶ αὐτοὶ πα-
τριῶτες δὲν ἀξίζουν κάτι παραπάνω ἀπὸ τοὺς κα-
θαριστάδες, ἤγουν τοὺς σοφολογιώτατους, τὸν κύρ
Βάλθη λόγου χάρι; Σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀ-
γαπημένου μου Χατζιδάκη, πρέπει νὰ συμπεράνουμε

πῶς ἔχουν κάποια ἀνώτερη ἀξία καὶ τὴ νοιώθουν
τὴν ἀξία τους αὐτὴ καὶ ὄντας οἱ ἴδιοι φρονηματι-
σμένοι προσπαθοῦν νὰ φέρουν καὶ τὸ ἔθνος τους σὲ
συναίσθηση, νὰ τοῦ φυσήξουν φρόνημα ἀξιο τοῦ ἑαυ-
τοῦ του.

Ἀπ' ἀγάπη τὸ κάνουν. Μπορεῖ ἀνάμεσά τους νὰ
βρίσκονται καὶ φιλόδοξοι κ' ἐγωιστάδες· μὰ πρέπει
νὰ μᾶς μέλῃ γι' αὐτὸ μπροστὰ στὴν ἀλήθεια; Ἄς
παραμερίσουμε τὰ πρόσωπα ἐπὶ τέλους καὶ ἄς δοῦμε
τί μᾶς γίνεται. Κι ὁ Χατζιδάκης, μεγάλο χρέος
ἔχει καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ὅποιος ἄλλος ἔχει τὴ δύ-
ναμη καὶ τὴ θέληση, χωρὶς νὰ κλωθογυρίζῃ σ' ἕναν
φαῦλο κύκλο καὶ νὰ ἐργάζεται ἀρνητικὰ μονάχα,
νὰ δουλέψῃ ἀληθινὰ καὶ μὲ τὴν καρδιά τοῦ στὸν
ἀγῶνα μας τὸν ἀγιο, πού εἶναι ἀγῶνας ὄχι μόνο
ἐνάντια στὴν ψεύτικη γλῶσσα, παρὰ ἐνάντια στὴ
μυριοπρόσωπη σαπίλα καὶ ψευτιά, πού μᾶς κἀνει νὰ
περιφρονοῦμε καὶ τὴν ἀληθινὴ μας ἐθνικὴ γλῶσσα.
Ἡ ἀλήθεια ὑψώνει τὸ φρόνημα καὶ ὄχι οἱ μπουρμ-
πουλῆθρες, καὶ ἂν πῆρῃ ἡ ψευτιά, τότες θὰ φρονημα-
τισθοῦμε. Ἐχομε συμφέρο ὅλοι ὅσοι τὸ νοιώθουμε
νὰ πολεμήσουμε ἢ ὄχι; Καὶ θάνα κακῶν μάντις
ὅποιος πῆ πῶς, ἂν νικήσῃ ἡ ψευτιά, μᾶς περιμένει
καινούριος καὶ σίγουρα τελειωτικὸς χαλασμός ἢ θὰ
πῆ μιὰν ὀλοφάνερη ἀλήθεια;

ΔΥΑΟΣ ΠΟΛΛΑΒΡΟΣ

ΤΟ ΠΙΑΝΟ ΣΟΥ

Σκυρμένη στὸ πιάνο, τὸν ζωηρὸν ἀντίλαλο κάθε
σου λύπης καὶ χαρᾶ, μοῦστελνες μελωδικούς ἤχους
μιανῆς ὁρμονίας γιομάτης μυστήριου, πού ἔνωσε
μυστικὰ τίς καρδιές μας, γλυκεῖα Βασιλοπούλα τοῦ
παλατιοῦ τῶν χαριτών.

Κ' ἔλεγε τὸ μαγεμένο ὄργανο, στὰ χάρδια τῶν
ἀπαλῶν σου χεριῶν, ἕνα θεϊκὸ τραγούδι. πού μοῦ
ξεσκέπασε ὁλοζώντανον τὸν πόνο τῆς ψυχῆς σου.

Καὶ ἐννιωθὰ τὸν ἥρωτά «Ἐρωτά νὰ σπρώχνῃ
τὰ ρόδινά σου δάχτυλα, πού γλυστρουσαν γρήγορα
καὶ πονετικά στὸν κάτασπρο δρόμο τῶν κοκκάλων.

Ἦταν γλυκεῖα ἡ βραδιά ἐκεῖνη πού μοῦδειξε ἡ
τέχνη σου τὴν ἀληθινὴ σου τὴν καρδιά, τὰ αἰσθη-
ματά σου τὰ ἄδολα, καὶ μοῦ ἀνοίξε ἕνα νέο ὁρί-
ζοντα, τὸν ἀπέραντο τῆς ἀγάπης σου.

Καὶ σμίξετε ἀληθινὰ καὶ μὲ εἰλικρίνεια οἱ δυὸ
ψυχές μας στὸ χλωμὸ τῶν κεριῶν φῶς, κ' ἀνάτειλε
λαμπρὸς τοῦ Ἐρωτά μας ὁ πανώργιος καὶ ἀστρα-
φτερός γῆλιος.

ΔΟΞΙΓΓΡΙΝ

ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΜΑΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΜΑΝΟΥ

Κορυφαῖος

Μὰ τ' εἶναι τοῦτο πού θωρῶ; Μοῦ φαίνεται σὰ
[θῆμα.

Δὲ μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου· βλέπω τὴν Ἀντιγόνη!
Δυστυχισμένη, Οἰδίποδα δυστυχισμένη κόρη,
Τί τρέχει; Πού σὲ σέρνουνε; Μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω,
Τίς προσταγές τοῦ βασιλιά πῶς ἔχεις πατημένες
Καὶ πῶς αὐτοὶ σὲ πιάσανε μέσα σὲ τέτοια τρέλλα;

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 126 φύλλο τοῦ «Νουμά».

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἀντιγόνη, Φύλακες, Χορός, ἔπειτα Κρέων

Φύλαξ

Ἐτοῦτη εἶναι πού τόκαμεν Αὐτὴν ἐδῶ τὴν κόρη
Πιάσαμε πού τὸν ἔθαβε. Μὰ ὁ βασιλιάς πού νᾶναι;

Κορυφαῖος

Νά τον ἀπ' τὸ παλάτι του σὰ μὲ παραγγελιά σου.
(Ἐρχεται ὁ ΚΡΕΩΝ μὲ ὀπλοφόρους)

Κρέων

Μὰ τ' εἶναι; τί μὲ θέλετε; γιατί μὲ μελεῖατε;

Φύλαξ

Ὁ βασιλιάς, ἐμεῖς οἱ θνητοὶ ποτὲ νὰ μὴ ὀρκιστοῦμε·
Γιατὶ τὴν πρώτη γνώμη μας ἡ δεύτερη γελάει.
Ἐτοῖς κ' ἐγὼ τ' ὀρκίστηκα ἐδῶ νὰ μὴν ξανάρθῃ,
Γιατὶ εἶχ' ἀλήθεια φοβηθῇ τίς τάσεις σου φοβέρες.
Μὰ ἡ ἀνέλιπτη χαρὰ διπλὴ χαρὰ μᾶς εἶναι·
Κ' ἔρχομαι, σέρνοντας αὐτὴν, πού ἐτοίμαζε τὸν τάφο.
Κλῆρος ἐδῶ δὲ μοῦπεσε, ἐγὼ, ἐγὼ τὴν τῶρα·
Πάρ' τὴν ἐσὺ καὶ κρίνε τὴν, πᾶρ' τὴν καὶ δικάσε τὴν·
Μὰ ἐγὼ μὲ δίχως παιδεμόν ἐλευτέρως γλυτώνω!

Κρέων

Καὶ δὲ μοῦ λὲς τὸ πῶς καὶ πού τὴν ἔπιασες ἐτοῦτην;

Φύλαξ

Αὐτὴ εἶναι πού τὸν ἔθαβε. Τώρα, τὰ ξέρεις ὅλα.

Κρέων

Καταλαβαίνεις τὸ τί λὲς; Ἄραγε λὲς ἀλήθεια;

Φύλαξ

Τὴν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου ὅπου ἔθαβεν ἐκεῖνον
Πού ἐσὺ τὸν ἀποκήρυξες. Αἱ! καθαρά σ' τὰ λέω;

Κρέων

Καὶ πῶς ἐφανερώθηκε λοιπόν, καὶ πῶς ἐπιάστη;

Φύλαξ

Ἄκουσε πῶς ἐγίνηκε. Μόλις εἶχαμε φτάσει,
Ἀπ' τίς φοβέρες τίς κακὲς ἀκόμη φοβισμένοι,
Τὴ σκόνη ἀφοῦ σαρῶσαμε πού τὸ νεκρὸ σκεπάζει,
Καθόμαστε σ' ἀπάνεμο στὶς κορυφὲς τῶν βράχων,
Κι' ὅλο παρακινιούμαστε μὲ δυνατό βροῖδι
Κανείς ἐτοῦτη τὴ δουλειὰ μὴν τύχῃ καὶ ἀμελήσῃ.
Ἐτοῖς ἦτανε τὰ πράγματα, ὡς πού νὰ φτάσῃ ὁ ἥλιος
Ψηλά, στὴ μέση τ' οὐρανοῦ, κ' ἡ ζέστη νὰ μᾶς καίῃ.
Κ' ἔξαφνα τότε σίφουνες σηκώνεται ἀπ' τὸ χῶμα,
Ἀπλώνεται ὡς τὰ σύννεφα, τὸν κάμπο πλημμυρίζει,
Ἀγρία τὴ χεῖτη δέρνοντας τοῦ ρουιντωμένου δάσου.
Κ' ἐμεῖς τὰ μάτια ἐκλείσαμεν, ὡς πού νὰ ξεθυμάνῃ
Αὐτὸ τὸ θεῖο κακὸ. Μὰ ἀφοῦ καὶ αὐτὸ περνάει,